

Hunyadi János: kormányzóból főkapitány

Hunyadi János miután látta, hogy sem a pápától, sem Nyugat és Közép-Európa államaitól nem kap katonai segítséget az oszmán birodalom elleni harcra, úgy döntött, nem vár tovább a törökök elleni háborúval. Harmincötezer katonából álló hadseregével a Balkán-félszigetre vonult.

(folytatás a 20. lapszá munkából)

Hunyadi eredeti útiránya Bulgária felé vezetett, de Kasztrióta György albán fejedelemmel való egyesülésének reményében eltért tervezett útvonalától és Nistől délnyugatra kanyarodott. II. Murád szultánt Hunyadi támadásáról Brankovics György szerb despota értesítette, aki nem engedte, hogy a kormányzó serege átkeljen Szerbián. Ugyanakkor kiadta a törököknek a Hunyadi által kidolgozott haditerv részleteit. A kormányzó végül nyugati szövetségesek nélkül, csupán a havasalföldi vajda támogatásával kényszerült megütközni a hatalmas katonai erőt felvonultató török haddal. Miután a szultán a szerb despotától értesült Hunyadi útirányának megváltoztatásáról, seregével utána indult, s a Rigómezőn a magyarok hátába került, még mielőtt a kormányzó hadai Kasztrióta Györggyel egyesülhettek volna. Az ütközetre 1448. október 18–19-én került sor. A törökök számára igen nagy előnyt jelentett az a tény, hogy ismerték Hunyadi haditervét. Jó előre megszállták a stratégiai fontos helyeket, s ez által számbeli fölényüket taktikai előnyökkel gyarapították. Brankovics György szerb despota árulása és az albán Kasztrióta György csapatainak késése miatt a magyar hadseregnek egyedül kellett szembeszállnia a hatalmas oszmán sereggel. Az első napon a törököknek nem sikerült fölénybe kerülniük a velük szembenálló magyar haderővel szemben. Éjfél tájt Hunyadi meglepetésszerű támadást intézett a török tábor ellen, amelynek célja a szultán félelmetes janicsár hadának megsemmisítése lett volna. Az éjszakai rajtaütés azonban nem sikerült. Másnap már a törökök javára dőlt el az ütközet. Hunyadi János is menekülni kényszerült. Az ütközetben a magyar főurat nagy része a csatatéren elesett.

V. László kiadása

A rigómezei csataterőről Hunyadi János kénytelen volt menekülni. Futás közben Brankovics György a kormányzót elfogatta, s csak úgy engedte szabadon, ha szövetséget köt vele és Cillei Ulrikkel. Ehhez a koalícióhoz 1450-ben Garai László és Újlaki Miklós is csatlakozott. A szövetséget a két Hunyadi fiúnak, Lászlónak és Mátyásnak Garai és Cillei leányaival kötött eljegyzése erősítette meg. Ennek a kényszerű szövetségnek az egyik következménye lett III.

Frigyessel szembeni közös fellépésük. Az osztrák és a cseh rendek egyidejű akciójától támogatva elérték az ifjú király, V. László kiadását. A Szent Koronát III. Frigyes császár továbbra is magánál tartotta. Arra hivatkozva, hogy V. Lászlót csecsemő korában már megkoronázták, így jogállása vitathatatlan, ezért a koronára nincs szüksége. V. László kiadása után Hunyadi lemondott kormányzói tisztségéről, hogy a koronás király, V. László átvehesse az ország vezetését.

A kiszabadított király elé hódolatnyilvánító küldöttség ment Bécsbe, amellyel a gyermekkirály tanácsot is tartott, s a magyar rendeket 1452. november 14-re országgyűlésre hívta össze. Az országgyűlés ezúttal Bécsben ülésezett, a király székhelyén. Hódolatukat kifejezve a magyarok meghívták V. Lászlót az ország kormányzásának átvételére. Felkérték, jöjjön az országba, mert csak így csillapodhatnak le a Magyar Királyságban fellobbanó lázadások.

Vitéz János középkori szellemű uralkodói tanácsot adott V. Lászlónak: „füled mindig nyitva legyen a panaszok előtt, trónodat senki elől el ne zárd, s alapítsd meg az igazság, kegyesség és a szelíd

Vitéz János főkapitány középkori szellemű uralkodói tanácsot adott V. László királynak: „füled mindig nyitva legyen a panaszok előtt, trónodat senki elől el ne zárd, s alapítsd meg az igazság, kegyesség és a szelíd erkölcsök uralmát, állítsd helyre a békét, a nyugalmat.”

kölcsök uralmát, állítsd helyre a békét, a nyugalmat. Bizonyítsd be, hogy erőd van betölteni a dicső, nagy és hírneves magyar nemzet királyának hivatását.” A király diplomatikus választ adott neki: „magyar vagyok, és veletek akarok maradni”.

Hunyadi János főkancellár lett

A rendek V. Lászlót az örökös jogán ismerték el királyuknak. László megkoronázásáról még csak szó sem esett, mert az 1440. évi koronázást hallgatólagosan érvényesnek tekintették. V. László Pozsonyban csak esküt tett, míg az 1453. évi törvény hitlevélnek tekinthető. Ebben a király megígérte, hogy külföldieknek a Székesfehérvárott tartandó országgyűlésig nem adományoz hivatalokat vagy egyházi javadatokat, szokatlan adókat nem vet ki, a sérelmeket pedig – amelye-

Hunyadi János a rigómezei csatában: a főkapitány számára jó iskolának bizonyult az ütközet

ket az ő személye és koronája ellen bárki elkövetett – megbocsátja. V. László király esküjének szövege azonos volt a régi koronázási esküvel, melyet már koronázásakor elmondott az ő nevében Cillei Ulrik. Ebben ismét megígérte, hogy az ország minden lakosát régi jogában, szabadságában, az egész országot törvényei használatában megóvjá, miként azt apja és nagyapja, Zsigmond

országtól. Miután kapcsolatait V. László királlyal, a szomszéd országok új kormányaival, Magyarországon pedig ellenségeivel biztosította, újra a török háború előkészítésére összpontosította erejét. Tervébe az ország egész nemességét be akarta vonni. A nemesi megye és a király kinevezte főispánok mellett külön hadi igazgatást akart szervezni. Végül is ez nem valósult meg, mert súlyos terheket rótt volna az ország lakosságára.

A királyi udvart is foglalkoztatta a török veszély. 1454 januárjában Brankovics György despota követei jártak az udvarnál Prágában, és V. Miklós pápa is szorgalmazta a háború megindítását, és annak pénzbeli támogatását is megígérte. V. László 1454 elején nagy jelentőségű leiratot intézett a magyar urakhoz, amelyben a törökök elleni védelmet sürgős kötelességüként említette. Felszólította a főurakat, hogy közöljék vele intézkedéseiket, amelyeket az osztrák és a cseh rendekével együtt a pápához akart eljuttatni. Kérte a rendeket, hogy jelöljenek ki követeket, akiket az osztrák és a cseh rendek követeivel együtt a pápához akart küldeni. A magyar rendek részéről az uralkodó olyan határozatot kért, hogy a pápa felszólítására legyenek készek a törökök ellen a küzdelmet vállalni. A király igazából csak formálisan foglalkozott a törökök elleni háború ügyével.

A király kétértelmű rendelkezései

V. László az ország belső ügyeivel kapcsolatban azt javasolta a magyaroknak, válasszanak maguk közül néhány főurat, akik felváltva mellette tartózkodjanak, hogy

velük intézhesse a magyar ügyeket. Egy nagyobb létszámú tanács létrehozását javasolta, amely a király segítségére lehetne, ha a személye körüli tanácsosokkal valamilyen kérdést nem tudna megoldani. Elképzelése szerint e tágabb tanácsnak hatalmában lett volna az egész ország nevében javaslatokat tenni és határozatokat hozni. A királyi javaslat megkülönböztetett figyelmet fordított a koronajövedelmek kezelésére, és felszólította a magyarokat, hogy azok kezelését bízzák hű hivatlosságokra, s a királyi jövedelmeket ne költse feleslegesen. A tanács létrehozásával kapcsolatos javaslatok és a pénzügyi intézkedések tulajdonképpen Hunyadi János ellen irányultak.

Hunyadi János tiltakozott V. László javaslatai ellen, aki megnyugtatta őt, hogy továbbra is főkapitánynak tekinti, s emlékeztette arra, hogy trónra léptekor Bécsben és Prágában is kinevezte őt főkapitánnyá s a királyi jövedelmek kezelőjévé. A király válaszában megerősítette Hunyadi régi hatáskörében, amire elsősorban az készítette, hogy 1453-ban elesett Konstantinápoly, és II. Mohamed szultán Magyarország elfoglalására készült. A király tehát kénytelen volt Hunyadi ismét megválasztatni az ország főkapitányává, és rábízta az ország védelmét, mert tudta: csak ő képes megvédeni a Magyar Királyságot a török veszedelemtől. Hunyadi János ezután a személyét sértő minden támadás ellenére hozzáállott a fenyegető török támadás elleni előkészülethez.

(folytatjuk)